

nood aan een juridische vertaling. Dit is een noodzakelijke maar evenwel geen voldoende voorwaarde opdat nieuwe ideeën meer impact zouden kunnen krijgen op beleidsniveau.

Het boek zet ook aan tot een verdere reflectie over het impact van het Europese Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens op de jeugdbescherming. De laatste tijd wordt in zekere beleidskringen benadrukt dat de maatregelen t.a.v. jeugdige delinquenten van strafrechtelijke aard zijn (Vanderpoorten, H., Nota van de Vice-Eerste Minister en Minister van Justitie en Institutionele Hervormingen, *Parl. St.*, Kamer, 1979-80, nr. 627/10, 66; Voorontwerp betreffende de jeugdbescherming, Memorie van Toelichting, 9-11). Mocht deze stelling worden aanvaard, dan moet men ook aannemen dat *alle* bepalingen van het E.V.R.M. betreffende strafrechtelijke procedures van toepassing zijn op de procedure die wordt gevolgd t.a.v. minderjarige delinquenten. Essentiële onderdelen van de huidige procedure zouden dan in strijd zijn met het E.V.R.M. Wanneer men minderjarige delinquenten dan toch strafrechtelijk wil bejegenen, dient men de hele procedure in overeenstemming te brengen met het Verdrag.

Na dit doordenkertje kunnen we tot slot de lezing van het besproken boek aanbevelen. Het voegt een nieuw element toe aan de discussie omtrent de jeugdbescherming en de rechtspositie van de minderjarige. Het valt alleen maar te betreuren dat de overdreven prijs vele potentiële lezers zal afschrikken.

J. Smets

Mensenrechten in België. Een Verkenning, Liga voor Mensenrechten, 1984, 213 blz. (Deze uitgave is verkrijgbaar op het algemeen secretariaat van de Liga voor Mensenrechten, Universiteitstraat 8 te Gent - 250 fr. + verzendingskosten).

Gedurende de maand februari 1984 richtte de afdeling Vlaams-Brabant van de Liga voor Mensenrechten een reeks van vijf 'debatavonden' in over wat de Liga beschouwt als belangrijke probleemgroepen en probleemsituaties inzake het eerbiedigen van mensenrechten in België. Dit boek is de neerslag van deze avonden. Niet alleen de, soms lichtelijk herwerkte, teksten van de sprekers, maar ook de interventies en vragen uit de zaal werden quasi letterlijk opgenomen.

Vijf thematieken kwamen aan bod: vreemdelingen, anti-discriminatie, privacy, gevangeniswezen en herdefiniëring mensenrechten. Telkens wordt ook het, min of meer uitgewerkte, standpunt van de Liga zelf weergegeven.

De ondertitel van deze uitgave - een verkenning - is goed gekozen. Het betreft hier geen streng wetenschappelijke analyse van de onderzochte problemen, maar toch krijgt de lezer, in een vlot leesbare tekst, een goed overzicht van een aantal belangrijke actuele aandachtspunten op het domein van de mensenrechten in België. Dit boek kan de functie van oogopener vervullen.

De gehanteerde formules, publikatie van uitspraken tijdens debatten, houdt natuurlijk steeds het risico in van een gebrek aan nuanceren. Men ontkomt ook hier niet aan de indruk dat er geen sprake is van echte 'debatten'; daarvoor waren de standpunten meestal te gelijkgezind. Dit heeft uiteraard ook te maken met de

keuze en de invalshoek van de sprekers en de (on)wil van sommige beleidsverantwoordelijken om aan een debat deel te nemen.

Zoals gezegd komen vijf thema's aan bod. Het verschil in kwaliteit van de debatavonden komt ook tot uiting in het boek. De ene spreker is uiteraard genuanceerder en wellicht wat minder demagogisch aangelegd dan de andere.

Het stuk over *vreemdelingen* is uitermate interessant, o.m. omdat een stevige brok harde informatie wordt aangedragen door A. Martens, V. Hobin en M. De Kock. Zij bieden daardoor heel wat tegengif voor de hetze die door sommige politici en opiniemakers de laatste jaren tegen vreemdelingen werd ontkend. Het debat werd gehouden op 1 februari 1984 en inmiddels verscheen de wet van 10 juni 1984. In een nabeschouwing overloopt L. Van Outrive de belangrijkste wijzigingen die aan de vreemdelingenwetgeving werden aangebracht.

Het tweede deel, over *antidiscriminatie*, mist o.i. enige rijpheid en vervalt hier en daar in sloganesk taalgebruik. Een dergelijke avond lijkt ons niet de ideale plaats om interne vetes tussen de homo- en feministenbeweging uit te vechten, noch om binnen de eigen groep wat trappen uit te delen (zie b.v. p. 61) of onverantwoord te veralgemenen (zie b.v. p. 62). W. Debeuckelaere, die het standpunt van de Liga verwoordt, merkt op: 'Nog nooit is echter de invulling van het begrip discriminatie ten gronde gevoerd, en nog minder is er over een strategie terzake gepraat' (p. 70). De hier opgenomen teksten bevestigen dit. Werk op de plank dus.

Een derde onderwerp was *de bescherming van de privacy* en werd toegespitst op het wetsontwerp 'Gol'. Er wordt een boeiende en realistische analyse gegeven door J. Capelle en P. Teerlinck, namens de Liga, door S.P.-er Luc Van den Bossche, die een eigen wetsvoorstel terzake heeft ingediend. Opvallend en een bijzondere vermelding waard is het politiestandpunt van F. Keppens, Voorzitter van de Vlaamse Koninklijke Federatie van Commissarissen en Adjunct-commissarissen van Politie van België, die echter uitdrukkelijk stelt in eigen naam te spreken. Deze politiemann, die uiteraard bijzonder goed weet waarover hij spreekt, keurt het ontwerp volledig af. 'Met dit gedrocht glijden wij langzaam weg naar een systeem dat wij totaal moeten verwerpen' (p. 108).

Een vierde avond werd gewijd aan de problematiek van het *gevangeniswezen*. J. De Wit verschaftte eerst interessant en recent cijfermateriaal en vertolkte het standpunt van de Liga m.b.t. de actuele gevangenisproblematiek. C.V.P.-senator H. Weckx stelde vast dat inzake penitentiair beleid er vooral 'geëncommissionneerd' wordt (p. 137). F. Vermoote gaf een persoonlijke getuigenis. C. Coenegrachts gaf een o.i. indringend maar wat ontmoedigend overzicht van de problemen waar ex-gedetineerden mee geconfronteerd worden. De problematiek van het gevangeniswezen is een terrein waar de Liga zich thuisvoelt, en dat voelt men, maar ook dat de problematiek zeer complex is.

Het laatste deel, waar men het heeft over de *herdefiniëring van de mensenrechten*, blijft o.i. enigszins ondoorzichtig. A. De Becker, secretaris van de Liga, pleit voor een herformulering van het platform waarop de Liga haar werking en acties steunt. In zijn 'geloofsbelijdenis' droomt hij van een platform dat uitdrukkelijker aansluit bij politieke, sociale en economische realiteiten. Wat men voorbeelden kan noemen worden uitgewerkt door M. Swyngedouw m.b.t. de rechten van werklozen, door P. De Loof m.b.t. de rechten van jongeren en door L. Favvys m.b.t. het recht op menswaardig sterven. De vraag rijst of men deze problema-

tiel van herdefiniëring niet beter wat verder had laten rijpen in de schoot van de Liga zelf, alvorens er mee naar buiten te komen. Niet iedere lezer zal onmiddellijk het verband zien tussen de huidige werking en een problematiek als b.v. recht op euthanasie.

Dit boek is het geslaagd resultaat van een geslaagd initiatief. Naast het flink stuk actuele informatie dat men voorgeschiedt krijgt, heeft deze uitgave nog een meerwaarde door het feit dat de Liga voor de mensenrechten met haar werking naar buiten treedt. Het zou o.i. geen gek idee zijn om een dergelijke publicatie te herhalen en b.v. – naar analogie met de Coornhert-Liga – elk jaar of om de twee jaar een publicatie over een actuele toestand te maken. Dit zou een uitstekend middel zijn om het concrete beleid van de beleidsverantwoordelijken te toetsen aan hun ronkende verklaringen.

F. Hutsebaut

M.B.W. Biesheuvel en C. Flinterman (Red.), De rechten van de mens, Amsterdam, Meulenhoff Informatief, 1983, 176 blz.

Alhoewel dit boek eind 1983 verscheen, lijkt het zinvol, in aansluiting met de publicatie van de Belgische Liga voor Mensenrechten, even op het bestaan ervan te wijzen. Ter gelegenheid van de 35e verjaardag van de afkondiging van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (10 december 1948), namen een aantal op het terrein van de mensenrechten actieve Nederlandse auteurs het initiatief om een reeks artikelen te bundelen rond de vraag welke betekenis de rechten van de mens (voor Nederland en zijn bewoners) hebben gekregen. Alle auteurs zijn verbonden met het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten.

Dit werk behandelt op een zeer evenwichtige wijze een breed spectrum van onderwerpen die zowel op nationale als internationale, historische, politieke als organisatorische aspecten van de problematiek van de naleving van de mensenrechten ingaan. Niet alleen de meer klassieke burgerlijke en politieke rechten maar ook de sociale, economische en culturele rechten krijgen de nodige aandacht.

Na een algemene maar o.i. belangrijke inleiding van A.A.G. Peters over de emancipatie van de mens, waarin hij zoekt naar de oorspronkelijke en fundamentele betekenis van de mensenrechten, worden volgende onderwerpen behandeld: de vrijheid van godsdienst; de vrijheid van meningsuiting; gelijke burgers, gelijke rechten; vrouwen en gelijkheid; het recht op arbeid; internationalisering van de mensenrechten: de Verenigde Naties; internationalisering van de mensenrechten: West-Europa; strafrecht en mensenrechten; vreemdeling en vluchteling; non-gouvernementele organisaties en mensenrechten, alleen maar mooie woorden?; nieuwe perspectieven en uitdagingen.

Het is duidelijk dat alle bijdragen steunen op een grondige wetenschappelijke dossierkennis. Daar staat trouwens de achtergrond van de auteurs borg voor.

Dit boek biedt boeiend reflectiemateriaal maar is bovendien een handig werkinstrument. In bijlage werden trouwens een aantal adressen van organisaties op het gebied van de mensenrechten en een literatuurlijst opgenomen.